

REFERAT Grønt Råd (2018 - 2024) d. 11-05-2023

Mødedato Torsdag d. 11. maj 2023 kl. 00:00

Mødested

Indholdsfortegnelse

Dagsorden.....	3
Referat.....	7

Punkt 1: Dagsorden

GRØNT RÅD, GENTOFTE KOMMUNE

Møde den 11. maj 2023 kl. 16.00 – 18.00 i mødelokale 243

med efterfølgende ekskursion kl. 18.15 – 19.15 til Gentofte Sø/Brobækmose

1. **Godkendelse af dagsorden**
2. **Godkendelse af referat fra sidste møde**
Sidste møde var 3. november 2022.
3. **Kort nyt fra kommunen (ca. 10 min)**
Orientering om nye opgaveudvalg mm
4. **Fast punkt: ”Bæredygtigt Byliv” (ca. 40 min.)**

Status på Klimaplanens tiltag vedr. samskabelse og dialog med borgere, foreninger og virksomheder v. Klimaenheden (20 min)

Klimaenheden orienterer om igangsatte og kommende klimatiltag

Drøftelse af Bæredygtighedsnetværket:

Hvordan bredes netværket og dets visioner ud over den faste garde og spredte ildsjæle til flertallet af kommunens borgere?

Hvordan sikres det, at det ikke bare bliver ved de gode ideer omkring rundbordene og enkeltstående events, men noget der rykker og får mobiliseret en større del af kommunens borgere?

Status på og idéer til konkrete projekter/indsatser indenfor ”bæredygtigt byliv” drøftes (20 min.)

Grønt Råds medlemmer opfordres til at orientere om hvad der rører sig i foreningerne i relation til bæredygtigt byliv.

5. **Tema: PFAS – status for undersøgelser/viden i kommunen (v. Natur og Miljø og Slots og Kulturstyrelsen, 15 min)**

FORSLAG TIL PUNKTER FRA MEDLEMMERNE:

6. **Friluftsrådet (v. Affald & Genbrug, 10 min):**

Hvilke aftaler har kommunen med dem, der afhenter vores affald.

Der, hvor Vibeke Preisler bor, kan man se, ”at køkkenaffaldet ryger ned til restaffald, og så giver det jo ingen mening at sortere dette fra.”

7. **Danmarks Naturfredningsforening:**

Øget og øjeblikkelig tilslutning til separat kloakering (v. Novafos, 10 min)

I disse år udrulles separat kloakering og i forlængelse heraf renovering af vejbelæggningerne fra Øresund og vestover med meget store anlægsomkostninger og ressourceforbrug til følge.

Hvordan sikres maksimal effekt og tilslutning blandt de tilstødende matrikler, og at dette sker, inden der lægges nye fortove og asfalt og ikke overhovedet eller få uger efter, hvilket der allerede er eksempler på.

Hvordan sikres kulturhistoriske indslag i form af fx gennemgående, gamle, slidte toppede brostensindkørsler lagt i grus, og at disse ikke kasseres og erstattes af betonkørefliser og kinesiske chaussésten fuget i beton?

Status og fremdrift af Gentofte Kommunes ’Handleplan for Natur og Biodiversitet’ (v. Natur og Miljø, Park og Vej, Gentofte Ejendomme, 15 min)

DN vil gerne drøfte status og fremdrift af Gentofte Kommunes ”Handleplan for Natur og Biodiversitet” (vedlagt), hvor det bl.a. fremgår, at Gentofte arbejder med følgende mål:

- I 2025 er 20 inspirerende naturprojekter, der er forankret hos borgere, virksomheder eller kommunen, formidlet, for at beskytte de truede arter og styrke den biologiske mangfoldighed*

• I 2025 er 5 naturforbedrende projekter, der viser potentialer for biodiversitet på kommunens grønne arealer, igangsat, for at skabe flere levesteder for den hjemmehørende flora og fauna.

Præsentation af Bæredygtighedsnetværket, dets hidtidige virke og visioner for fremtiden (behandlet under punkt 3)

Hvordan breder netværket og dets visioner ud over den faste garde og spredte ildsjæle til flertallet af kommunens borgere?

Hvordan sikres det, at det ikke bare bliver ved de gode ideer omkring rundbordene og enkeltstående events, men noget der rykker og får mobiliseret en større del af kommunens borgere?

8. Eventuelt (5 min.)

Næste møde

Ekskursion til Gentoft Sø og Brobækmose, hvor Thomas Vikstrøm vil guide os.

Punkt 2: Referat

REFERAT
GRØNT RÅD, GENTOFTE KOMMUNE

Møde den 11. maj 2023

Deltagere:

Formand for Klima-, Miljø- og Teknikudvalget	Karen Riis Kjølbye
Repræsentant fra Byudvalget	Jesper Marcus
Grøn Guide	Karen Stevnbak
Danmarks Naturfredningsforening	Jacob Munk
	Ulrik Reeh
Sammenslutningen af Idrætsforeninger Gentofte Kommune	Thomas Strøbech
	Ulrik Hesse
Børne- og Ungdomsorganisationernes Samråd	Christian Løvdal
Cyklistforbundet	Roger Christensen
	Kirsten Frydensberg
Grundejerforeningernes Fællesråd	Helle Harremoës
Boligforeningerne	Hanne Merete Olsen
Dansk Ornitologisk Forening	Thomas Vikstrøm
	Kirsten Tind
Friluftsrådet	Vibeke Preisler
Novafos	Arne Kristensen
Park og Vej	Martin Andersen
Plan og Byg	Michael Holst
Klimaenheden	Camilla Lønborg-Jensen
	Pia Staalgaard
Gentofte Ejendomme	Søren Bang-Achton
Affald og Genbrug	Søren Freil
Natur og Miljø	Liselotte Ludvigsen
	Mads Høhne Kromann

1. Godkendelse af dagsorden

Godkendt.

2. Godkendelse af referat fra sidste møde

Godkendt.

3. Kort nyt fra Kommunen

Karen Riis Kjølbye orienterede om:

Opgaveudvalg om ansvarligt forbrug er udskudt til 2024. I stedet kommer en klimaborgersamling i andet halvår af 2023, som er faciliteret af 3. part.

Opgaveudvalg om New European Bauhaus opstartes snarest. Det står for en fælles europæisk omstilling ift. grøn omstilling, arkitektur og æstetik samt dialog og inklusion. Jesper Marcus supplerede med, at det er en ny måde at se på byudvikling med involvering af flere borgere og interesser og med udvikling af byen med flere formål - med udgangspunktet i den fuldt udbyggede kommune. Der blev opfordret til, at interesserede borgere kunne melde sig.

Planlægning af regnvandsseparering er i fuld gang ligesom udrulning af fjernvarme.

Der var i budgetaftale fokus på energioptimering og energirådgivning af private boliger, men det er blevet afklaret juridisk, at kommunen ikke må rådgive, men alene formidle og gøre opmærksom på muligheder. Der laves bl.a. en stand med vejledning om energioptimering ifm. Gentoftes Mødes d. 16. september 2023.

4. Fast punkt: Bæredygtigt Byliv

Status på Klimaplanens tiltag vedr. samskabelse og dialog med borgere, foreninger og virksomheder

Klimaenheden ved Camilla Lønborg og Pia Staalgaard orienterede om igangsatte og kommende tiltag under klimaplanen med fokus på høj grad af borgerinddragelse, se endvidere vedhæftede præsentation.

Kommunen inviterer for 3. gang til Gentoftes Mødes d. 16/9 ved Byens Hus – med debatter, workshops, Klimaborgersamling, uddeling af klimapris samt noget for børn hvor bl.a. Experimentarium kommer. Deadline er 1. juni for at byde ind med arrangementer og tilmelding som arrangører.

Det er nu man kan indstille kandidater til Klimaprisen på kr. 25.000 med frist d. 1. juni.

Grønt Råd blev orienteret om 'Klima- og bæredygtighedspuljen', hvor man kan ansøge om finansiel støtte til bæredygtige projekter og tiltag på op til kr. 20.000. Der er frist for ansøgninger hver d. 1. i måneden.

Der kommer ligeledes en række initiativer ift. understøttelse af energibesparelser i boliger.

Der er dannet et virksomhedsnetværk for virksomheder ved Tuborg Havn. På møderne videndes om grøn transport, biodiversitet, affaldsminimering m.v.

Ligeledes er der etableret et netværk for boligforeninger, og næste møde er d. 14. juni om biodiversitet.

Der opstartes nu såkaldt Klimaborgersamling med et mere bredt emne om klima-
adfærd. Princippet for en borgersamling er, at forvaltning og politikere holdes ude –
ved armslængdeprincip – og at en 3. part (We Do Democracy) skal rådgive og
facilitere samlingen af 36 borgere i 5 samlinger i perioden sept-dec. 2023.
Anbefalinger fra borgersamlingen skal behandles i kommunalbestyrelsen.

Jacob Munk fra DN spurgte til, om der lå et kommissorium for arbejdet, hvortil der
blev svaret, at der arbejdes for at beskrive klimaborgersamlingens mandat
(*efterfølgende vedtaget på KB møde 31. maj*).

Karen Stevnbak, Grøn Guide gav orientering om de tiltag, hun arbejder med:

- Klimaspot – arrangeres efter hvor borgerne kommer, gerne i forbindelse med andre arrangementer fx Aktive Forårsdage, kultur og festdagene d. 10. juni samt Gentofte Mødes.
- Nyt hæfte for gå- og cykelture i Gentofte lanceres i juni 2023.
- Havevandring og vildhavearrangementer har der været stor interesse og tilslutning til, og der er efterhånden et godt og aktivt netværk af vild have ambassadører.
- Vild have ambassadører uddannes v. kurser d. 14. og d. 24. maj
- Bio Blitz arrangeres med Thomas Vikstrøm og andre dygtige naturfolk ved Gentofte Sø d. 8.-9. juni.

Drøftelse af Bæredygtighedsnetværket (input fra DN se punkt 7)

Hvordan breder netværket og dets visioner ud over den faste garde og spredte ildsjæle til flertallet af kommunens borgere?

Hvordan sikres det, at det ikke bare bliver ved de gode ideer omkring rundbordene og enkeltstående events, men noget der rykker og får mobiliseret en større del af kommunens borgere?

Pia Staalgaard orienterede om, at Bæredygtighedsnetværket her i foråret 2023 er blevet relanceret ovenpå en lang periode med Corona og med afsæt i Klimaplan 2050 og omdrejningspunktet hvordan man kan være bæredygtig i sin hverdag. Vigtigt er det, at netværket er en platform for at mødes, få viden og mulighed for at knytte bånd til andre. Netværket kigger ind i en række nye initiativer og 4 møder årligt med fokus på at bygge fællesskaber op ved fx at spise sammen og besøge hinanden. Næste møde er hos KDY i Skovshoved Havn, hvor Havhaven skal

besøges, et møde i Forstbotanisk Have og et julemøde i Hellerup Kirke, der vil være Grøn Kirke.

Pia Staalgaard nævnte, at der nu er uddannet 15 klimaambassadører, der har den særlige opgave at gribe borgernes idéer og behov og understøtte opbygning af lokale fællesskaber - bl.a. hos førnævnte boligforeninger.

Hanne Merete Olsen spurgte til, om der vil blive banket på døre for at få hvervet folk. Hertil blev der svaret, at dette ikke er tanken, men at invitere og opfordre folk til at tage del i de eksisterende fællesskaber.

Ulrik Reeh og Jacob Munk fra Danmarks Naturfredningsforening gav udtryk for, at der med ovenstående omtalte aktiviteter gøres en del for at få nye ildsjæle med om bord. Men at der er behov for, at der arbejdes med at konkretisere nogle temaer på møderne og at bæredygtighed som begreb drøftes – hvad betyder bæredygtighed i Gentofte, hvad betyder det for en familie, hvad betyder det for en virksomhed?

Ligeledes blev der peget på, at det ved netværksmøder er vigtigt, at der samles op på eksisterende viden, så drøftelserne bygger videre på denne, så man ikke skal starte forfra. Der er behov for en opsamling af, hvad den enkelte fx kan gøre, så det samme ikke skal debatteres igen. Og struktur på emner ønskes.

Thomas Strøbech fra SIG foreslog at få idrætsforeningerne på banen og få lavet en drejebog for bæredygtighed ifm. idrætten.

Hanne Merete Olsen foreslog at få flere unge på banen, fx spejderne.

5. PFAS – status for undersøgelser/viden i kommunen

Liselotte Ludvigsen fra Natur og Miljø orienterede om status for de undersøgelser for PFAS, som regionen har igangsat i 2022.

- Regionen har i 2023-2024 prioriteret at undersøge to brandøvelsesarealer v. Gentofte Brandstation og parkeringsplads ved Bernstorffsparken samt en industrigrund i Tuborg Syd.
- Der er kommet nye skærpede grænseværdier for PFAS i 2021
- Regionen udsendte i januar 2023 en såkaldt 'Mistanke liste' over potentielt forurenede lokaliteter med 113 lokaliteter i Gentofte. Regionen pointerer at det er deres 'arbejdsliste' som kan blive revideret i takt med at viden kommer til. Mange af lokaliteterne er i forvejen forureningskortlagte ejendomme (kortlagt for andre forureningsstoffer).
- Regionen har udsendt breve til berørte grundejere på denne 'mistanke-liste'

Der blev orienteret om de foreløbige resultater fra regionens undersøgelser (endelige rapporter foreligger endnu ikke).

Der er sammenfattende fundet PFAS forurening i det terrænnære grundvand ved alle tre lokaliteter med koncentrationer, der ligger væsentligt (>100 gange) over de

fastsatte, skærpede grænseværdier. Det skal pointeres, at det ikke nødvendigvis betyder, at det dybereliggende grundvand er forurenede; dette er ikke undersøgt.

Der er påvist mindre jordforurening ved P-areal i Bernstorffsparken; et P-areal som tidligere har udgjort en brandøvelsesplads med øvelser udført tilbage i 1990'erne. Styrelsen for Patientsikkerhed vurderer, at der ikke er sundhedsrisiko ift. at bruge arealet med den nuværende arealanvendelse som P-plads.

Christian Michel Amsen fra SLKS supplerede med resultatet af deres screeningsundersøgelser på Bernstorffsparkens øvrige arealer (skolehaver, gartneri samt heste- og fårefolde), og der er ikke fundet PFAS, som overskrider grænseværdierne i jord. Det er konkret vurderet, at der ikke sker vandtransport fra P-pladsen (den tidligere brandøvelsesplads) til skolehaverne, og det anbefales at skolehaverne fortsætter som hidtil.

Regionen har prioriteret, at der nu skal ske opfølgende undersøgelser i Bernstorffsparken, da denne lokation er placeret i Ermelunden Kildeplads' indvindingsopland, som udgør et område med højst prioriteret grundvand i regionen, hvorimod opfølgende undersøgelser på Gentofte Brandstation, som ikke ligger indenfor højst prioriteret grundvand, må afvente.

Regionen har ikke afsluttet undersøgelser og risikovurdering ved Tuborg Syd.

Endelig blev der orienteret om, at badevandet ved kommunens officielle bade steder samt ved Tuborg Syd er undersøgt for indhold af PFAS, og de påviste indhold ligger væsentligt under de vejledende grænseværdier for badevand.

FORSLAG TIL PUNKTER FRA MEDLEMMERNE:

6. Friluftsrådet:

Hvilke aftaler har kommunen med dem, der afhenter vores affald.

Der, hvor Vibeke Preisler bor, kan man se, "at køkkenaffaldet ryger ned til restaffald, og så giver det jo ingen mening at sortere dette fra."

Søren Freil orienterede om, at Affald og Genbrug har undersøgt sagen på den pågældende adresse ved brug af tømme- og GPS-systemet Reno Track og de mange data, der ligger her. På baggrund af det, kan Affald og Genbrug desværre konkludere, at rest- og madaffald i forbindelse med indsamlingen desværre er blevet blandet sammen på den ejendom, hun bor i. Hensigten er, at chaufføren i en ikke-rumopdelt renovationsbil indhenter restaffald tirsdag og madaffald onsdag. Det er ikke sket, men er afhentet på samme dag. Noget som selvfølgelig ikke må ske. Episoden er meddelt til City Containers ledelse, som har lovet at tage aktion straks. Affald og Genbrug vil følge op på forholdet med skærpet tilsyn.

Christian Løvdal efterspurgte, om man ikke kan lave en mere ensartet sortering på tværs af EU/DK. I Danmark har kommunerne tre valgmuligheder vedr. hvordan mælkekartoner skal sorteres. Og at der er behov for mere information om sortering af plasttyper.

Karen Riis Kjølby nævnte, at der er kommet en folder ud om netop dette, men at der nok er behov for mere information.

Thomas Strøbech nævnte muligheden for bedre brug af robotter til affaldssortering som fx i Norge.

Søren Freil sagde, at der generelt arbejdes for bedre løsninger vedr. 'smertensbarnet' plast, og at brug af robotter til plastsortering ikke virker godt nok endnu.

7. Danmarks Naturfredningsforening:

Øget og øjeblikkelig tilslutning til separat kloakering

I disse år udrulles separat kloakering og i forlængelse heraf reovering af vejbelæggningerne fra Øresund og vestover med meget store anlægsomkostninger og ressourceforbrug til følge.

Hvordan sikres maksimal effekt og tilslutning blandt de tilstødende matrikler, og at dette sker, inden der lægges nye fortove og asfalt og ikke overhovedet eller få uger efter, hvilket der allerede er eksempler på.

Hvordan sikres kulturhistoriske indslag i form af fx gennemgående, gamle, slidte toppede brostensindkørsler lagt i grus, og at disse ikke kasseres og erstattes af betonkørefliser og kinesiske chaussésten fuget i beton?

Arne Kristensen fra Novafos orienterede om, at der med kommunens nye spildevandsplan 2022-2032 er truffet beslutning om fuld separatkloakering i hele kommunen. Erfaringer fra de områder i Hellerup, der de senere år er blevet vejvandssepareret, viser, at kun ca. 4 % af grundejerne frivilligt har suppleret med separering på egen grund. Der vil fremover være pligt til tilslutning af regnvand, så der ligges stik ud til samtlige matrikler med tilslutningsfrist på minimum fem år. Fuld separering udrulles opland for opland.

Ved separeringsarbejdet koordineres altid med øvrige ledningsejere, men det går ikke altid op. Fortovene er taknemmelige at opgrave og reetablere, hvorimod det er ærgerligt at skulle opgrave ny asfalt.

De vejvandsseparerede områder i Hellerup har mulighed for at komme på/tilslutte sig, inden der lægges slidlag. Flere områder i Hellerup har desværre oplevet mange opgravninger.

Nu planlægges den sidste etape i Hellerup – nu med fuld separering, hvor der gøres alt for at gravning skal ske på en og samme gang. Heri skal der træffes beslutning om bl.a. grønne overfladeløsninger.

Karen Riis Kjølby fortalte om egne erfaringer fra at bo i et vejvandssepareret område med gravearbejder over 2,5 år. Det handler om, at beboerne forholder sig årvågne og går i dialog med Novafos og entreprenørerne om de praktiske forhold – og oplevelsen er, at der har været stor glæde af dialog frem for konflikt.

Næste projekt er ved Høeghsmindevej og Smakkegårdsvej, der udover at være et separeringsprojekt også er et trafiksaneringsprojekt med grønne elementer/vejbede.

Der er stort fokus på bæredygtighed også i 'scope 3' i forhold til materialer, elektriske gravemaskiner, m.v.

Ved alle separerings projekter startes med vejsyn, så det sikres, at private belægninger m.v. reetableres, som det var. Dette gælder også ift. at fx granitstykker reetableres.

Novafos har ingen interesse i at ødelægge kulturhistoriske anlæg og særlige belægninger.

Hanne Merete Olsen spurgte til erfaring med permeable belægninger.

Novafos har gjort sig mindre gode erfaringer med permeable asfaltbelægninger, men bedre erfaringer med permeable flisebelægninger.

Status og fremdrift af Gentofte Kommunes 'Handleplan for Natur og Biodiversitet'

DN vil gerne drøfte status og fremdrift af Gentofte Kommunes "Handleplan for Natur og Biodiversitet" (vedlagt), hvor det bl.a. fremgår, at Gentofte arbejder med følgende mål:

- I 2025 er 20 inspirerende naturprojekter, der er forankret hos borgere, virksomheder eller kommunen, formidlet, for at beskytte de truede arter og styrke den biologiske mangfoldighed*
- I 2025 er 5 naturforbedrende projekter, der viser potentialer for biodiversitet på kommunens grønne arealer, igangsat, for at skabe flere levesteder for den hjemmehørende flora og fauna.*

Martin Andersen fra Park og Vej), Søren Achton-Bach fra Gentofte Ejendomme og Liselotte Ludvigsen fra Natur og Miljø gav en status for det igangværende og kommende arbejde med natur og biodiversitet (se vedlagte præsentation).

Med den meget ambitiøse klimahandleplan er kommunen på en 'forandringsrejse' i bæredygtig dannelse og skal have nye øjne på måden vi drifter og udvikler vore grønne arealer, hvilket bl.a. betyder at medarbejdere og ledere har været på kurser.

Gennem kompetenceudviklingen er der skabt en god fælles forståelse, så der kan arbejdes videre med fx plejeplaner med respekt for æstetik og historisk udtryk.

Fokus for arbejdet i 2023 bliver at få lavet et godt kortlægningsgrundlag for det videre arbejde; dvs udpegning af kerneområder med høj biodiversitet samt mulige spredningskorridorer, udpegning af fokusarter samt kortlægning af muligheder for genåbning af rørlagte vandløb. Disse initiativer følger bl.a. af det gode input fra Grønt Råds medlemmer om netop naturkortlægning på sidste møde i november 2022.

Der arbejdes nu aktivt med projektet med begrønning af kommunale veje og pladser på baggrund af analyse fra Niras, og der sker yderligere borgerinddragelse i sensommeren.

I 2024 og 2025 kommer der til også at være mere fokus på den blå biodiversitet.

Martin Andersen og Søren Bang-Achton gav eksempler på projekter og nye tilgange i driften:

- Der vil ske revidering af plejeplaner med fokus med biodiversitet – lad det gro og tænk dig om. Fokus på selvkørende og batteridrevne maskiner.
- Et væltet lærketræ i Ordrup Park har man ladet ligget og det gror videre og er har skabt et smukt udtryk.
- Driften af Forstbotanisk Have er overtaget af kommunen
- Et område af Mariebjerg Kirkegård er blevet facilitet for natur-terapi ud fra et evidensbaseret koncept.
- Der er fokus på bæredygtig dannelse på skoler med inddragelse af eleverne – bl.a. Gentofte skole, Maglegårdsskolen og Tjørnegårdsskolen inkl. Sportsparken
- Der arbejdes generelt mere med dødt ved og at lade dette forblive på arealerne
- Græsset slås ikke, hvis der er blomster – kun kanten og/eller en sti slås.
- Uklippet græs fremhæver det kulturhistoriske element ved Jægersborg Have.
- Naturvenlig drift slår igennem i CO2-regnskabet

Der kom spørgsmål til brugen af alternative tømidler. Kommunen afsøger de gode løsninger og bruger allerede nu andre midler end salt visse steder.

Jacob Munk fra DN og andre roste de igangsatte initiativer og at der med disse også er blevet lyttet til anbefalinger fra Grønt Råd. Der blev peget på behov for information, herunder hvordan man giver erfaringerne videre til private. Der ønskes gerne mere målrettede informationsmøder.

Der blev ligeledes peget på brugen af biodiversitets scorecard app, og Martin Andersen foreslog, at man kunne undersøge, om kommunens 'Giv et Vink'-funktionen kan udbygges med biodiversitets scorecard.

Søren Bang-Achton supplerede med, at man ligeledes kunne overveje brug af biodiversitets rating system på skoler.

Michael Holst fra Plan og Byg orienterede om, at der er afsat midler til registrering af bevaringsværdige træer langs kommunens veje (som led i tema lokalplan), og at denne registrering foretages i løbet af sommeren.

Præsentation af Bæredygtighedsnetværket, dets hidtidige virke og visioner for fremtiden (behandlet under punkt 3)

Hvordan breder netværket og dets visioner ud over den faste garde og spredte ildsjæle til flertallet af kommunens borgere?

Hvordan sikres det, at det ikke bare bliver ved de gode ideer omkring rundbordene og enkeltstående events, men noget der rykker og får mobiliseret en større del af kommunens borgere?

8. **Eventuelt**

Næste møde er fastlagt til torsdag d. 9. november 2023

Efterfølgende var der ekskursion til Gentofte Sø og Brobækmosen, hvor Thomas Vikstrøm var guide, og hvor Ida Exner viste rundt i sin fine have, der ligger som nabo til området.